

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 24 maja 2016 r. *

Odesłanie prejudycjalne — Pilny tryb prejudycjalny — Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych — Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW — Europejski nakaz aresztowania — Artykuł 4a ust. 1 — Procedury przekazywania osób między państwami członkowskimi — Warunki wykonania — Podstawy fakultatywnej odmowy wykonania — Wyjątki — Wykonanie obligatoryjne — Kara orzeczona zaocznie — Pojęcie „wezwania osobistego” i „doręczenia urzędowej informacji inną drogą” — Autonomiczne pojęcia prawa Unii

W sprawie C-108/16 PPU

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Rechtbank Amsterdam (sąd w Amsterdamie, Niderlandy) postanowieniem z dnia 24 lutego 2016 r., które wpłynęło do Trybunału w tym samym dniu, w postępowaniu dotyczącym wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego przeciwko:

Pawłowi Dworzeckiemu,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: T. von Danwitz (sprawozdawca), prezes izby, A. Arabadjiev, C. Lycourgos, E. Juhász i C. Vajda, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Bobek,

sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 14 kwietnia 2016 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Pawła Dworzeckiego przez J. Dobosza oraz A. de Boona, advocaten,
- w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Bulterman, M. Noort oraz B. Koopman, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu polskiego przez J. Sawicką oraz M. Pawlicką, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez V. Kaye, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez J. Holmesa, barrister,

* Język postępowania: niderlandzki.

— w imieniu Komisji Europejskiej przez R. Troostersa oraz S. Grünheid, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 11 maja 2016 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 4a ust. 1 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1), zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. 2009, L 81, s. 24) (zwanej dalej „decyzją ramową”).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach postępowania w sprawie wykonania w Niderlandach europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez Sąd Okręgowy w Zielonej Górze (Polska) przeciwko Pawłowi Dworzeckiemu.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motywy 5 i 7 decyzji ramowej 2002/584 mają następujące brzmienie:

„(5) [...] [W]prowadzenie nowego, uproszczonego systemu przekazywania osób skazanych bądź podejrzanych, w celach wykonania wyroku lub wszczęcia postępowania prowadzącego do wydania wyroku w sprawach karnych, stwarza możliwość usunięcia złożoności obecnych procedur ekstradycyjnych i związanej z nimi możliwości przewlekania postępowania [...].

[...]

(7) Jako że cel, jakim jest zastąpienie systemu wielostronnej ekstradycji [wielostronnego systemu ekstradycji] zbudowan[ego] na fundamencie Europejskiej konwencji o ekstradycji z dnia 13 grudnia 1957 r., nie może zostać w sposób wystarczający osiągnięty przez działające jednostronnie państwa członkowskie, natomiast z uwagi na rozmiary lub skutki możliwe jest lepsze jego osiągnięcie na poziomie Unii, Rada może przyjąć odpowiednie środki zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej i art. 5 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. Zgodnie z zasadą proporcjonalności, wymienioną w tym ostatnim artykule, niniejsza decyzja ramowa nie wykracza poza środki niezbędne dla osiągnięcia tego celu”.
- 4 Artykuł 1 decyzji ramowej 2002/584, zatytułowany „Definicja europejskiego nakazu aresztowania i zobowiązania do jego wykonania”, przewiduje:

„1. Europejski nakaz aresztowania stanowi decyzję sądową wydaną przez państwo członkowskie w celu aresztowania i przekazania przez inne państwo członkowskie osoby, której dotyczy wniosek, w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności bądź środka zabezpieczającego.

2. Państwa członkowskie wykonują każdy europejski nakaz aresztowania w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania i zgodnie z przepisami niniejszej decyzji ramowej.

3. Niniejsza decyzja ramowa nie skutkuje modyfikacją obowiązku poszanowania praw podstawowych i podstawowych zasad prawa zawartych w art. 6 [UE]”.

5 Decyzja ramowa 2009/299 uściśla podstawy odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania w przypadku, gdy zainteresowana osoba nie stawiała się na rozprawę. Jej motywy 1, 2, 4, 6–8 i 14 stanowią:

„(1) Zgodnie z wykładnią Europejskiego Trybunału Praw Człowieka prawo oskarżonego do stawienia się osobiście na rozprawie wynika z prawa do rzetelnego procesu sądowego określonego w art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Trybunał orzekł również, że to prawo oskarżonego do stawienia się osobiście na rozprawie nie ma charakteru bezwzględny oraz że w pewnych okolicznościach oskarżony może z własnej woli zrezygnować – wyraźnie lub w sposób dorozumiany, lecz jednoznaczny – z korzystania z tego prawa.

(2) Różne decyzje ramowe Rady służące stosowaniu zasady wzajemnego [uznawania prawomocnych] orzeczeń sądowych nie są spójne pod względem traktowania orzeczeń wydawanych w wyniku rozprawy, na której dana osoba nie stawiała się osobiście. Ta różnorodność mogłaby komplikować pracę prawników i utrudniać współpracę sądową.

[...]

(4) Należy zatem określić jasne i wspólne podstawy nieuznawania orzeczeń wydanych w wyniku rozprawy, na której dana osoba nie stawiała się osobiście. Niniejsza decyzja ramowa służy doprecyzowaniu określenia takich wspólnych podstaw dających organowi wykonującemu możliwość wykonania orzeczenia mimo nieobecności danej osoby na rozprawie przy pełnym poszanowaniu prawa tej osoby do obrony. Niniejsza decyzja ramowa nie ma na celu regulowania form ani metod, w tym wymogów proceduralnych, stosowanych do osiągnięcia celów w niej określonych; są one regulowane prawem krajowym państw członkowskich.

[...]

(6) Przepisy niniejszej decyzji ramowej zmieniającej inne decyzje ramowe określają warunki, w jakich nie należy odmawiać uznania i wykonania orzeczenia wydanego w wyniku rozprawy, na której dana osoba nie stawiała się osobiście. Są to warunki alternatywne; jeżeli spełniony jest jeden z nich, organ wydający – wypełniając odpowiednią część europejskiego nakazu aresztowania lub odpowiednie zaświadczenie na podstawie pozostałych decyzji ramowych – udziela zapewnienia, że wymogi zostały lub zostaną spełnione, co powinno być wystarczające do celów wykonania orzeczenia na podstawie zasady wzajemnego uznawania.

(7) Nie należy odmawiać uznania i wykonania orzeczenia wydanego w wyniku rozprawy, na której dana osoba nie stawiała się osobiście, jeżeli osoba ta została wezwana osobiście i tym samym została poinformowana o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy, w wyniku której wydano to orzeczenie, albo jeżeli dana osoba inną drogą rzeczywiście otrzymała urzędową informację o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy w sposób jednoznacznie pozwalający stwierdzić, że dana osoba wiedziała o wyznaczonej rozprawie. W takiej sytuacji zakłada się, że dana osoba powinna była otrzymać odnośną informację »w odpowiednim czasie«, czyli wystarczająco wcześnie, by móc uczestniczyć w rozprawie i skutecznie skorzystać z prawa do obrony.

(8) Prawo do rzetelnego procesu sądowego jest gwarantowane przez Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności zgodnie z wykładnią Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Prawo to obejmuje prawo danej osoby do stawienia się osobiście na rozprawie. W celu korzystania z tego prawa dana osoba musi wiedzieć o wyznaczonej rozprawie. Na mocy niniejszej decyzji ramowej każde państwo członkowskie zapewnia zgodnie z prawem krajowym, by dana osoba dowiedziała się o rozprawie, oczywiście w sposób spełniający wymogi wspomnianej

konwencji. Zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, decydując o tym, czy sposób przekazania informacji wystarcza, by dana osoba dowiedziała się o rozprawie, szczególną uwagę można byłoby w stosownych przypadkach zwrócić także na starania danej osoby o uzyskanie skierowanych do niej informacji.

[...]

(14) Niniejsza decyzja ramowa ogranicza się do doprecyzowania określenia podstaw nieuznawania w aktach prawnych służących stosowaniu zasady wzajemnego uznawania. Dlatego zakres przepisów, takich jak przepisy dotyczące prawa do wystąpienia o ponowne rozpoznanie sprawy, ogranicza się do sprecyzowania wspomnianych podstaw nieuznawania. Przepisy te nie mają na celu harmonizacji przepisów krajowych. Niniejsza decyzja ramowa pozostaje bez uszczerbku dla przyszłych aktów prawnych Unii Europejskiej służących zbliżeniu ustawodawstw państw członkowskich w dziedzinie prawa karnego”.

- 6 Artykuł 4a ust. 1 decyzji ramowej 2002/584 został wprowadzony przez art. 2 decyzji ramowej 2009/299 i jest zatytułowany „Decyzje wydane w wyniku rozprawy, na której dana osoba nie stawiała się osobiście”. Jest on zredagowany następująco:

„Organ sądowy wykonujący może także odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego z myślą o wykonaniu kary pozbawienia wolności lub zastosowaniu środka zabezpieczającego, jeżeli dana osoba nie stawiała się osobiście na rozprawie, w wyniku której wydano orzeczenie, chyba że w europejskim nakazie aresztowania stwierdza się, że dana osoba, zgodnie z dalszymi wymogami proceduralnymi określonymi w prawie krajowym wydającego państwa członkowskiego:

a) w odpowiednim terminie:

- (i) została wezwana osobiście i tym samym została poinformowana o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy, w wyniku której wydano to orzeczenie, albo inną drogą rzeczywiście otrzymała urzędową informację o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy w sposób jednoznacznie pozwalający stwierdzić, że wiedziała o wyznaczonej rozprawie;

oraz

- (ii) została poinformowana, że orzeczenie może zostać wydane, jeżeli nie stawi się na rozprawie;

[...]”.

Prawo niderlandzkie

- 7 Overleveringswet (ustawa o przekazywaniu osób, zwana dalej „OLW”) transponuje do prawa niderlandzkiego decyzję ramową 2002/584. Artykuł 12 tej ustawy brzmi następująco:

„Przekazanie jest niedopuszczalne w przypadku, gdy europejski nakaz aresztowania służy wykonaniu orzeczenia, podczas gdy oskarżony nie stawił się osobiście na rozprawie, w wyniku której wydano to orzeczenie, chyba że w europejskim nakazie aresztowania stwierdza się, iż zgodnie z wymogami proceduralnymi wydającego nakaz państwa członkowskiego:

- a) osoba oskarżona została wezwana w odpowiednim terminie i osobiście i tym samym została poinformowana o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy, w wyniku której wydano to orzeczenie, albo inną drogą rzeczywiście otrzymała urzędową informację o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy w sposób jednoznacznie pozwalający stwierdzić, że wiedziała o wyznaczonej rozprawie, i została poinformowana, że orzeczenie może zostać wydane, jeżeli nie stawi się na rozprawie; lub

[...]”.

- 8 Punkt D załącznika 2 do OLW, zatytułowany „Wzór europejskiego nakazu aresztowania, o którym mowa w art. 2 ust. 2 OLW”, odpowiada sekcji d) załącznika do decyzji ramowej 2002/584.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 9 W dniu 30 listopada 2015 r. Rechtbank Amsterdam (sąd w Amsterdamie, Niderlandy) otrzymał od urzędnika van justitie bij de rechtbank (prokuratora królewskiego przy sądzie) wniosek dotyczący wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego w dniu 4 lutego 2015 r. przez Sąd Okręgowy w Zielonej Górze (Polska).
- 10 Ten europejski nakaz aresztowania został wydany w celu aresztowania i przekazania Pawła Dworzeckiego, obywatela polskiego zamieszkałego w Hadze (Niderlandy), a następnie wykonania w Polsce trzech kar pozbawienia wolności orzeczonych, odpowiednio, na okres dwóch lat, ośmiu miesięcy i sześciu miesięcy. Dwie ostatnie kary podlegają jeszcze wykonaniu w całości, podczas gdy w odniesieniu do pierwszej kary P. Dworzeckiemu pozostaje do odbycia jeszcze siedem miesięcy i 12 dni. Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy przekazania do celów wykonania wyłącznie drugiej kary pozbawienia wolności.
- 11 W odniesieniu do tej ostatniej kary w pkt D wspomnianego europejskiego nakazu aresztowania wyjaśniono, że zainteresowany nie stawił się osobiście na rozprawie, w wyniku której wydano orzeczenie nakładające wspomnianą karę. Wydający nakaz organ sądowy zakreślił zatem pkt 1 lit. b), znajdujący się w pkt D formularza europejskiego nakazu aresztowania, odpowiadający pkt 3.1b sekcji d) formularza załączonego do decyzji ramowej 2002/584, mającemu zastosowanie do przypadku, gdy „osoba [...] nie została wezwana osobiście, lecz inną drogą rzeczywiście otrzymała urzędową informację o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy, w wyniku której wydano orzeczenie, w sposób jednoznacznie pozwalający stwierdzić, że wiedziała ona o wyznaczonej rozprawie, oraz została poinformowana, że orzeczenie może zostać wydane, jeżeli nie stawi się ona na rozprawie”.
- 12 Tytułem informacji dotyczących sposobu, w jaki odnośny warunek został spełniony, które to informacje muszą zostać podane na podstawie pkt 4 znajdującego się w sekcji d) wspomnianego formularza, wspomniany europejski nakaz aresztowania w języku angielskim wyjaśnia:
- „Wezwanie zostało wysłane na wskazany przez Pawła Dworzeckiego adres do doręczeń i zostało odebrane przez osobę dorosłą zamieszkałą pod tym adresem, dziadka Pawła Dworzeckiego, zgodnie z art. 132 kodeksu postępowania karnego, który stanowi, że »w razie chwilowej nieobecności adresata w jego mieszkaniu, pismo doręcza się dorosłemu domownikowi, a gdyby go nie było – administracji domu, dozorczy domu lub sołtysowi, jeżeli podejmą się oddać pismo adresatowi«. Odpis orzeczenia został również przesłany na ten sam adres i odebrany przez dorosłego domownika. Paweł Dworzecki ponadto przyznał się do winy i zgodził się na karę zaproponowaną przez prokuraturę”.
- 13 Sąd odsyłający zauważa, że interpretował już przepisy prawa niderlandzkiego transponujące art. 4a ust. 1 decyzji ramowej 2002/584 w ten sposób, że badanie przestrzegania wymogów ustanowionych w lit. a)–d) tego przepisu należy przeprowadzać w uwzględnieniu prawa wydającego nakaz państwa członkowskiego. I tak, w szczególności w przypadku, gdy wezwanie zostało doręczone domownikowi osoby poszukiwanej, sąd ten nie stosował podstawy odmowy wykonania przewidzianego w art. 12 OLW.
- 14 Sąd odsyłający zastanawia się jednak, czy taka wykładnia prawa krajowego jest zgodna z art. 4a ust. 1 decyzji ramowej 2002/584. Sąd ten twierdzi bowiem, że prawodawca Unii, poprzez wyrażenie „zgodnie z dalszymi wymogami proceduralnymi określonymi w prawie krajowym wydającego państwa członkowskiego”, poprzedzające lit. a)–d) zawarte w art. 4a ust. 1 decyzji ramowej 2002/584, zamierzał

– w szczególności poprzez słowo „dalsz[e]” – podkreślić, że celem decyzji ramowej 2009/299 nie jest harmonizacja prawa państw członkowskich w dziedzinie postępowania karnego w odniesieniu do wyroków zaocznych w ogólności, a co do sposobu dokonywania wezwań w sprawach karnych w szczególności, ale jedynie określenie wspólnych podstaw nieuznawania w odniesieniu do orzeczeń wydanych zaocznie w sprawach karnych. Zdaniem sądu odsyłającego z powyższego wynika, że wyrażenia znajdujące się w art. 4a ust. 1 lit. a)–d) decyzji ramowej 2002/584 stanowią autonomiczne pojęcia prawa Unii.

- 15 Co do wykładni tych pojęć, sąd odsyłający twierdzi, że wymogi ustanowione w art. 4a ust. 1 lit. a) decyzji ramowej 2002/584 nie są w niniejszym przypadku spełnione, ponieważ nie zostało stwierdzone, że P. Dworzecki rzeczywiście otrzymał urzędową informację o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy.
- 16 Ponadto sąd odsyłający podkreśla, że wykładnia art. 4a ust. 1 decyzji ramowej 2002/584, jaką on proponuje, jest węższa niż wymogi wynikające z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczącego art. 6 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. Trybunał ten bowiem, w szczególności w §§ 99 i 101 wyroku z dnia 1 marca 2006 r. w sprawie Sejdovic przeciwko Włochom (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100), ustanawia tylko wymóg, by oskarżony miał „wystarczającą wiedzę o ściganiu go i kierowanych wobec niego oskarżeniach”.
- 17 W tych okolicznościach Rechtbank Amsterdam (sąd w Amsterdamie) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy pojęcia:

— »w odpowiednim terminie [...] została wezwana osobiście i tym samym została poinformowana o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy, w wyniku której wydano to orzeczenie«

oraz

— »w odpowiednim terminie [...] inną drogą rzeczywiście otrzymała urzędową informację o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy w sposób jednoznacznie pozwalający stwierdzić, że wiedziała o wyznaczonej rozprawie«,

użyte w art. 4a ust. 1 lit. a) decyzji ramowej 2002/584, są pojęciami autonomicznymi prawa Unii?

2) Jeżeli tak:

a) jak należy interpretować te pojęcia ogółem i

b) czy sprawa taka jak niniejsza, charakteryzująca się tym, że:

— zgodnie z ENA wezwanie doręczono na adres poszukiwanego dorosłemu domownikowi, który podjął się oddać wezwanie do rąk poszukiwanego,

— przy czym ENA nie pozwala na ustalenie, czy i kiedy domownik faktycznie oddał wezwanie poszukiwanemu,

— natomiast oświadczenia złożone na posiedzeniu przez poszukiwanego nie pozwalają ustalić, czy wiedział on w odpowiednim czasie o terminie i miejscu wyznaczonej rozprawy,

objęta jest jednym z dwóch pojęć autonomicznych, o których mowa w pytaniu pierwszym?”.

W przedmiocie trybu pilnego

- 18 Sąd odsyłający wniósł o zastosowanie do niniejszego odesłania prejudycjalnego trybu pilnego przewidzianego w art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem.
- 19 W uzasadnieniu tego wniosku powołał się on między innymi na fakt, że P. Dworzecki jest obecnie pozbawiony wolności w oczekiwaniu na skuteczne przekazanie go do Rzeczypospolitej Polskiej.
- 20 Sąd ten wyjaśnia ponadto, że odpowiedź Trybunału na pytania prejudycjalne będzie mieć bezpośredni i zasadniczy wpływ na czas trwania zatrzymania P. Dworzeckiego w Niderlandach, ponieważ w braku odpowiedzi Trybunału sąd ten nie może orzec w przedmiocie przekazania zainteresowanego w odniesieniu do wszystkich wyroków objętych europejskim nakazem aresztowania.
- 21 W pierwszej kolejności należy wskazać, że niniejsze odesłanie prejudycjalne dotyczy wykładni decyzji ramowej 2002/584, która wchodzi w zakres dziedziny objętej częścią trzecią traktatu FUE, w jej tytule V, dotyczącym przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Może ono zatem podlegać rozpoznaniu w pilnym trybie prejudycjalnym.
- 22 W drugiej kolejności, co do kryterium dotyczącego pilnego charakteru, zgodnie z orzecznictwem Trybunału należy uwzględnić okoliczność, że osoba, której dotyczy postępowanie główne, jest obecnie pozbawiona wolności, a jej pozostanie w areszcie zależy od rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym (zob. podobnie wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, pkt 24). Ponadto sytuację osoby, której dotyczy sprawa, należy uwzględnić na dzień rozpatrywania wniosku o zastosowanie do odesłania prejudycjalnego trybu pilnego (zob. podobnie wyrok z dnia 15 lutego 2016 r., N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, pkt 40).
- 23 W niniejszym przypadku, po pierwsze, jest bezsporne, że P. Dworzecki był w tym dniu pozbawiony wolności. Po drugie, jego pozostanie w areszcie zależy od rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym, ponieważ zastosowane wobec niego zatrzymanie zostało zarządzone zgodnie z wyjaśnieniami przedstawionymi przez sąd odsyłający w ramach wykonania wydanego przeciwko niemu europejskiego nakazu aresztowania.
- 24 W tych okolicznościach, na wniosek sędziego sprawozdawcy i po wysłuchaniu rzecznika generalnego, czwarta izba Trybunału postanowiła w dniu 10 marca 2016 r. uwzględnić wniosek sądu odsyłającego o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w trybie pilnym.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 25 Poprzez swe pytanie pierwsze sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) decyzji ramowej należy interpretować w ten sposób, że znajdujące się w tym przepisie wyrażenia „została wezwana osobiście i tym samym została poinformowana o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy, w wyniku której wydano to orzeczenie”, a także „inną drogą rzeczywiście otrzymała urzędową informację o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy w sposób jednoznacznie pozwalający stwierdzić, że wiedziała o wyznaczonej rozprawie” stanowią autonomiczne pojęcia prawa Unii.
- 26 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że celem decyzji ramowej 2002/584 – jak wynika w szczególności z jej art. 1 ust. 1 i 2, a także z motywów 5 i 7 – jest zastąpienie wielostronnego systemu ekstradycji opartego na Europejskiej konwencji o ekstradycji z dnia 13 grudnia 1957 r. systemem przekazywania między organami sądowymi osób skazanych bądź podejrzanych w celu wykonania wyroku lub

przeprowadzenia postępowania karnego, przy czym ten drugi system jest oparty na zasadzie wzajemnego uznawania (wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru, C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 75 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 27 Decyzja ramowa 2002/584 służy zatem, dzięki ustanowieniu nowego, prostszego i wydajniejszego systemu przekazywania osób skazanych lub podejrzanych o naruszenie przepisów ustawy karnej, ułatwieniu i przyspieszeniu współpracy sądowej, przyczyniając się w ten sposób do realizacji wyznaczonego Unii celu, jakim jest ustanowienie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w oparciu o wysoki stopień zaufania, jakie powinno istnieć między państwami członkowskimi (wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru, C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 76 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 28 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału z wymogów zarówno jednolitego stosowania prawa Unii, jak i zasady równości wynika, że pojęcia zawarte w przepisie prawa Unii, który nie zawiera żadnego wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich w celu ustalenia jego znaczenia i zakresu, powinny zasadniczo być interpretowane w całej Unii w sposób autonomiczny i jednolity, co powinno nastąpić z uwzględnieniem kontekstu przepisu i celu zamierzonego przez dane uregulowanie (wyroki: z dnia 17 lipca 2008 r., Kozłowski, C-66/08, EU:C:2008:437, pkt 42; a także z dnia 15 października 2015 r., Axa Belgium, C-494/14, EU:C:2015:692, pkt 21 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 29 W tym zakresie, o ile decyzja ramowa, a w szczególności jej art. 4a ust. 1, zawiera kilka wyraźnych odesłań do prawa krajowego państw członkowskich, o tyle żadne z tych odesłań nie dotyczy pojęć znajdujących się w jej art. 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i).
- 30 W takich okolicznościach, jak podniosły wszystkie zainteresowane podmioty, które przedłożyły uwagi przed Trybunałem, należy stwierdzić, że wyrażenia, które są przedmiotem pytania pierwszego, należy uznać za autonomiczne pojęcia prawa Unii i interpretować w sposób jednolity na jej obszarze.
- 31 Wykładnia ta znajduje skądinąd potwierdzenie w genezie decyzji ramowej 2009/299. Jak bowiem wynika z motywów 2 i 4 tej decyzji ramowej, prawodawca unijny – stwierdziwszy, że brak jednolitego uregulowania kwestii związanych z orzeczeniami wydanymi w wyniku rozprawy, na której dana osoba nie stawiała się osobiście, może w szczególności utrudniać współpracę sądową – uznał za konieczne określenie jasnych i wspólnych podstaw nieuznawania orzeczeń wydanych w wyniku rozprawy, na której dana osoba nie stawiała się osobiście, nie regulując jednak form ani metod, w tym wymogów proceduralnych określonych w prawie krajowym państw członkowskich, stosowanych do osiągnięcia celów wyznaczonych we wspomnianej decyzji ramowej.
- 32 Z powyższych rozważań wynika, że art. 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w ten sposób, że znajdujące się w tym przepisie wyrażenia „wezwana osobiście”, a także „inną drogą rzeczywiście otrzymała urzędową informację o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy w sposób jednoznacznie pozwalający stwierdzić, że wiedziała o wyznaczonej rozprawie” stanowią autonomiczne pojęcia prawa Unii i należy je interpretować jednolicie w całej Unii.

W przedmiocie pytania drugiego

- 33 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w ten sposób, że wezwanie, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które nie zostało przekazane bezpośrednio zainteresowanemu, ale zostało doręczone na jego adres dorosłemu domownikowi, który podjął się oddać wezwanie zainteresowanemu, przy czym europejski nakaz aresztowania nie pozwala na ustalenie, czy i – w stosownym przypadku – kiedy domownik rzeczywiście oddał wezwanie zainteresowanemu, spełnia wymogi ustanowione w tym przepisie.

- 34 Na mocy art. 4a ust. 1 decyzji ramowej 2002/584 wykonujący nakaz organ sądowy może odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego z myślą o wykonaniu kary pozbawienia wolności lub zastosowaniu środka zabezpieczającego, jeżeli zainteresowany nie stawił się osobiście na rozprawie, w wyniku której wydano orzeczenie, chyba że w europejskim nakazie aresztowania wskazano, że zostały spełnione wymogi ustanowione w art. 4a ust. 1 lit. a), b), c) lub d).
- 35 Z powyższego wynika, że wykonujący nakaz organ sądowy jest co do zasady zobowiązany do wykonania nakazu, pomimo nieobecności zainteresowanego na rozprawie, w wyniku której wydano orzeczenie, jeśli zostały spełnione wymogi ustanowione w art. 4a ust. 1 lit. a), b), c) lub d) decyzji ramowej 2002/584.
- 36 W odniesieniu w szczególności do art. 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) tej decyzji ramowej wykonujący nakaz organ sądowy podlega takiemu obowiązkowi w przypadku, gdy zainteresowany albo „został[...] wezwan[y] osobiście i tym samym został[...] poinformowan[y] o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy, w wyniku której wydano to orzeczenie”, albo „inną drogą rzeczywiście otrzymał[...] urzędową informację o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy w sposób jednoznacznie pozwalający stwierdzić, że wiedział[...] o wyznaczonej rozprawie”.
- 37 W świetle wyznaczonych w decyzji ramowej 2009/299 i przypomnianych w pkt 31 niniejszego wyroku celów należy stwierdzić, że przewidziane w art. 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) decyzji ramowej 2002/584 sposoby wezwania – poprzez ich jasny i wspólny charakter – mają na celu zagwarantowanie wysokiego poziomu ochrony i umożliwienie wykonującemu nakaz organowi przekazania zainteresowanego pomimo jego nieobecności na rozprawie, w wyniku której wydano orzeczenie nakładające karę, przy pełnym poszanowaniu prawa do obrony.
- 38 Przestrzeganie ustanowionych w art. 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) decyzji ramowej 2002/584 wymogów wezwania gwarantuje bowiem, że zainteresowany otrzymał w odpowiednim terminie informację dotyczącą terminu i miejsca rozprawy, i umożliwia w ten sposób wykonującemu nakaz organowi stwierdzenie, że prawo do obrony było przestrzegane.
- 39 W świetle tych właśnie stwierdzeń należy dokonać wykładni wymogów przewidzianych w rozpatrywanym przepisie decyzji ramowej 2002/584.
- 40 Rządy niderlandzki, polski i Zjednoczonego Królestwa twierdzą w istocie, że wezwanie takie jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym objęte jest drugim przypadkiem, o którym mowa w art. 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) decyzji ramowej 2002/584. Uwzględniając cel decyzji ramowej 2002/584, uważają, że wezwanie, które pod nieobecność jego adresata zostało doręczone dorosłemu domownikowi wspomnianego adresata, który podjął się je mu oddać, pozwala na stwierdzenie, że osoba ta została w ten sposób poinformowana w sposób zgodny z wymogami prawa o terminie i miejscu rozprawy. Rząd Zjednoczonego Królestwa odwołuje się w szczególności do motywu 8 decyzji ramowej 2009/299, na mocy którego zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka szczególną uwagę można w stosownych przypadkach zwrócić także na starania danej osoby o uzyskanie skierowanych do niej informacji.
- 41 Natomiast zdaniem Komisji Europejskiej wezwanie takie jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym nie spełnia wymogów ustanowionych w art. 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) decyzji ramowej 2002/584. Nawet jeśli instytucja ta nie wyklucza, że informacja dotycząca terminu i miejsca rozprawy może zostać skutecznie przekazana osobie wzywanej w sposób pośredni, za pośrednictwem innych osób, o ile zostanie stwierdzone, że osoba ta, jak wymaga wspomniany przepis, rzeczywiście wiedziała o wyznaczonej rozprawie, to jednak wydający nakaz organ sądowy powinien dostarczyć dowody wykazujące, że zainteresowany rzeczywiście otrzymał tę informację. A zatem nie można uznać, że uwzględnienie doręczenia, które opiera się na fikcji prawnej bez dostarczenia przez wydającego nakaz

organ sądowy dodatkowych informacji, które wykazywałyby, że osoba ta rzeczywiście została poinformowana przez ten organ o terminie i miejscu rozprawy, jak to wydaje się być w niniejszym przypadku, jest zgodne z tym przepisem.

- 42 W tym zakresie należy przypomnieć, że o ile prawo oskarżonego do stawienia się osobiście na rozprawie stanowi istotny element prawa do rzetelnego procesu, o tyle prawo to nie ma charakteru bezwzględnie. Oskarżony może swobodnie z tego prawa zrezygnować w sposób wyraźny lub milczący, pod warunkiem że rezygnacja zostanie wykazana w sposób jednoznaczny, że będzie jej towarzyszyć minimum gwarancji stosownych do wagi przestępstwa, o popełnienie którego jest on oskarżony, i że nie będzie jej stać na przeszkodzie żaden ważny interes publiczny. W szczególności naruszenie prawa do rzetelnego procesu nie jest wykazane, choćby nawet oskarżony nie stawił się osobiście, jeśli tylko został powiadomiony o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy lub jeśli bronił go obrońca, któremu udzielił on pełnomocnictwa (zob. podobnie wyrok z dnia 26 lutego 2013 r., C-399/11, Melloni, EU:C:2013:107, pkt 49).
- 43 Prawo do rzetelnego procesu osoby wezwanej do stawienia się przed sądem karnym wymaga zatem, aby osoba ta została poinformowana w sposób umożliwiający jej zorganizowanie swej obrony w sposób skuteczny. Artykuł 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) decyzji ramowej 2002/584 dąży do osiągnięcia tego celu, jednakże nie określa w sposób wyczerpujący środków, jakie mają być zastosowane, aby osiągnąć ten cel. W rezultacie, oprócz wezwania osobistego, wymogi ustanowione w tym przepisie są spełnione, jeśli dana osoba „inną drogą” rzeczywiście otrzymała urzędową informację o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy.
- 44 W tym zakresie, jak zostało wyjaśnione w motywie 4 decyzji ramowej 2009/299, decyzja ta nie ma na celu regulowania na szczeblu prawa Unii form ani metod stosowanych przez właściwe organy w ramach procedury przekazania, w tym wymogów proceduralnych mających zastosowanie zgodnie z prawem krajowym państw członkowskich.
- 45 Przypomniany w pkt 43 niniejszego wyroku cel art. 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) decyzji ramowej 2002/584 jest z pewnością osiągnięty poprzez wezwanie „osobiste”, o którym mowa w pierwszej części zdania wspomnianego przepisu, gdyż ten sposób wezwania gwarantuje, że zainteresowany sam otrzymał wezwanie, a tym samym został poinformowany o terminie i miejscu rozprawy.
- 46 W odniesieniu do wymogów ustanowionych w części drugiej tego samego przepisu, ich celem jest osiągnięcie takiego samego wysokiego poziomu ochrony wzywanej osoby poprzez zagwarantowanie, że dysponuje ona informacjami dotyczącymi terminu i miejsca rozprawy.
- 47 W świetle w szczególności brzmienia art. 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) decyzji ramowej 2002/584, zgodnie z którym musi być stwierdzone w sposób jednoznaczny, że zainteresowany „wiedział[...] o wyznaczonej rozprawie”, okoliczność, iż wezwanie zostało doręczone osobie trzeciej, która podjęła się oddać wezwanie zainteresowanemu – bez względu na to, czy osoba ta jest domownikiem wspomnianego zainteresowanego czy też nie – nie wystarcza sama w sobie do spełnienia tych wymogów. Taki sposób wezwania nie pozwala bowiem na jednoznaczne ustalenie ani faktu, że zainteresowany „rzeczywiście” otrzymał informację dotyczącą terminu i miejsca rozprawy, ani – w stosownym przypadku – dokładnego momentu otrzymania tej informacji.
- 48 Z pewnością – jak podniosła Komisja – nie można co do zasady wykluczyć, że doręczenie wezwania osobie trzeciej spełnia wymogi ustanowione w art. 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) decyzji ramowej 2002/584. Jednakże aby osiągnąć wyznaczony w tym przepisie cel, należy stwierdzić w sposób jednoznaczny, że ta osoba trzecia rzeczywiście oddała wezwanie zainteresowanemu.
- 49 W tym zakresie do wydającego nakaz organu sądowego należy wskazanie w europejskim nakazie aresztowania informacji, na podstawie których organ ten stwierdził, że zainteresowany rzeczywiście otrzymał urzędowe informacje o terminie i miejscu rozprawy. Wykonujący nakaz organ sądowy, chcąc

upewnić się, że zostały spełnione wymogi ustanowione w art. 4a ust. 1 lit. a) decyzji ramowej 2002/584, może oprzeć się także na innych elementach, w tym na okolicznościach, o których dowiedział się w trakcie przesłuchania zainteresowanego.

- 50 Ponadto, ponieważ przypadki, o których mowa w art. 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) decyzji ramowej 2002/584, zostały przewidziane jako wyjątki od fakultatywnej podstawy nieuznawania, to wykonujący nakaz organ sądowy może w każdym razie, nawet po stwierdzeniu, że dana sytuacja nie mieści się w zakresie tych wyjątków, uwzględnić inne okoliczności pozwalające mu na upewnienie się, że przekazanie zainteresowanego nie prowadzi do naruszenia jego prawa do obrony.
- 51 W ramach takiej oceny wspomnianej fakultatywnej podstawy nieuznawania wykonujący nakaz organ sądowy będzie mógł mieć zatem na uwadze zachowanie zainteresowanego. To właśnie na tym etapie procedury przekazania można byłoby zwrócić także uwagę na ewentualny oczywisty brak starań ze strony zainteresowanego, w szczególności w przypadku, gdy przyznaje się on, że usiłował uniknąć doręczenia skierowanej do niego informacji.
- 52 Podobnie, wykonujący nakaz organ sądowy będzie mógł także uwzględnić przytoczoną podczas rozprawy przed Trybunałem przez rząd polski okoliczność, że prawo krajowe wydającego nakaz państwa członkowskiego przyznaje w każdym razie zainteresowanemu prawo do wznowienia postępowania, w przypadku gdy – tak jak w niniejszej sprawie – doręczenie wezwania jest uważane za dokonane poprzez przekazanie go dorosłemu domownikowi zainteresowanego.
- 53 W każdym razie wykonujący nakaz organ sądowy ma możliwość zwrócenia się na podstawie art. 15 ust. 2 decyzji ramowej 2002/584 o bezzwłoczne przekazanie niezbędnych informacji uzupełniających, jeśli uważa informacje przekazane przez wydające nakaz państwo członkowskie za niewystarczające do celów podjęcia decyzji o przekazaniu.
- 54 W świetle całości powyższych rozważań na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że art. 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) decyzji ramowej 2002/584 należy interpretować w ten sposób, że wezwanie, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które nie zostało przekazane bezpośrednio zainteresowanemu, ale zostało doręczone na jego adres dorosłemu domownikowi, który podjął się oddać wezwanie zainteresowanemu, przy czym europejski nakaz aresztowania nie pozwala na ustalenie, czy i – w stosownym przypadku – kiedy domownik rzeczywiście oddał to wezwanie zainteresowanemu, nie spełnia samo w sobie wymogów ustanowionych w tym przepisie.

W przedmiocie kosztów

- 55 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Artykuł 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) decyzji ramowej Rady 2009/854/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r., należy interpretować w ten sposób, że znajdujące się w tym przepisie wyrażenia „wezwana osobiście”, a także „inną drogą rzeczywiście otrzymała urzędową informację o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy w sposób jednoznacznie pozwalający stwierdzić, że wiedziała o wyznaczonej rozprawie” stanowią autonomiczne pojęcia prawa Unii i należy je interpretować jednolicie w całej Unii Europejskiej.**

- 2) Artykuł 4a ust. 1 lit. a) ppkt (i) decyzji ramowej 2002/584, zmienionej decyzją ramową 2009/299, należy interpretować w ten sposób, że wezwanie, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które nie zostało przekazane bezpośrednio zainteresowanemu, ale zostało doręczone na jego adres dorosłemu domownikowi, który podjął się oddać wezwanie zainteresowanemu, przy czym europejski nakaz aresztowania nie pozwala na ustalenie, czy i – w stosownym przypadku – kiedy domownik rzeczywiście oddał to wezwanie zainteresowanemu, nie spełnia samo w sobie wymogów ustanowionych w tym przepisie.

Podpisy